

Zdzisław Konieczny, *Arlamowski Kazimierz Karol (1900–1982)* [w:] *Tekstowa kartoteka osobowa przemyslan*, pod red. Anny Siciak na stronie Przemyskiej Biblioteki Publicznej

zob. także Zdzisław Konieczny, *Arlamowski Kazimierz Karol (1900–1982)* [w:] *Słownik biograficzny twórców oświaty i kultury XIX i XX wieku Polski południowo-wschodniej*, pod red. Andrzeja Meissnera, Kazimierza Szmyda, Rzeszów 2011 s. 18-20

Arlamowski Kazimierz Karol (1900–1982), historyk, pedagog, archiwista, działacz społeczny

Ur. 20 września w Nadwórnej, woj. stanisławowskie, syn Mieczysława, leśniczego i Ferdynandy z d. Kessler. Po ukończeniu 4 klas Szkoły Ludowej w Nadwórnej, rozpoczął naukę w I Gimnazjum w Stanisławowie (1910–1914). Naukę w następnych klasach gimnazjalnych odbywał z przerwami już w warunkach wojennych. Piątą klasę gimnazjum ukończył w Nowym Sączu, a pozostałe jako eksternista w różnych miejscowościach. Egzamin dojrzałości jako eksternista złożył w II Państwowym Gimnazjum w Stanisławowie (1921). Studia rozpoczął na UKJ na Wydz. Prawa i Umiejętności Politycznych. Po trzech semestrach przeniósł się na Wydz. Filozoficzny i Humanistyczny tegoż uniwersytetu, gdzie studiował historię. Po studiach zdał egzamin na nauczyciela szkół średnich (1927). Stopień doktora filozofii uzyskał w 1932 r. na UJK na podstawie pracy „Przemyskie ceny żywnościowe i odzieżowe do 1772 r.” W 1956 r. Centralna Komisja Kwalifikacyjna dla Pracowników Nauki w Warszawie przyznała mu tytuł naukowy docenta.

Wojna i trudne warunki materialne zmusiły go do podjęcia pracy. Pracował jako robotnik z przerwami

na naukę, już od 14 roku życia, w Sonegg – Austria (1914), kolejnie leśnej (lipiec 1915 – sierpień 1916), kopalniach ropy naftowej w Boryslawiu i Jedliczu (1915–1916), urzędnik starostwa w Nadwórnej (marzec 1918 – listopad 1918). Był ochotnikiem WP w walce z Ukraińcami (maj – sierpień 1919). Pracował w Zarządzie Cywilnym Ziem Wschodnich w Wilnie (styczeń – lipiec 1920). Ponownie uczestniczył jako ochotnik WP w wojnie polsko-bolszewickiej (lipiec 1919 – sierpień 1920).

Po przyjeździe do Przemyśla podjął pracę nauczyciela w Prywatnym Seminarium Nauczycielskim Męskim i II Państwowym Gimnazjum (1928–1939). Zmobilizowany jako ppor. rezerwy brał udział w kampanii wrześniowej. 22 września dostał się do niewoli niemieckiej pod Lwowem. Niewolę spędził w obozie w Murnau do kwietnia 1945 r. Uwolniony przez armię amerykańską z niewoli niemieckiej, pracował jako nauczyciel w gimnazjach przy II Korpusie Polskich Sił Zbrojnych i Oddziale Historycznym II Korpusu we Włoszech (1945–1946). Pod koniec 1946 r. wyjechał do Anglii. Do kraju wrócił w czerwcu 1947 r. Podjął pracę nauczyciela w Państwowym Gimnazjum i Liceum Handlowym w Przemyślu, a dodatkowo w archiwum miejskim, od 1950 r. jako kierownik. Po włączeniu archiwum miejskiego do państwowej sieci archiwów, pełnił nadal funkcje kierownika. W wyniku nieudanych prób zreorganizowania Wojewódzkiego Archiwum Państwowego (WAP) w Rzeszowie, zostało powołane WAP w Rzeszowie z siedzibą w Przemyślu (1952). Arłamowski został jego dyrektorem. Na stanowisku tym pozostał do przejścia na emeryturę w 1970 r. W tym okresie zreorganizował sieć państwowych

archiwów powiatowych w woj. rzeszowskim (Sanok, Przeworsk, Tarnobrzeg, Rzeszów). Wyjątkowa pracowitość i sumienność w pracy pozwoliła mu na zapewnienie bazy materialnej placówkom archiwalnym woj. rzeszowskiego oraz przygotowanych zawodowo pracowników. Jego publikacje z zakresu archiwistyki i archiwoznawstwa zyskały mu uznanie i zaliczenie do takich archiwistów-pracowników nauki, jak J. Siemieński, A. Gieysztor, A. Tomczak.

Był jednym z założycieli Oddziału Polskiego Tow. Historycznego w Przemyślu (1928), pełnił w nim funkcję sekretarza, a następnie skarbnika, prezesa (1957–1965), wiceprezesa (1966–1974). Działał w TPN (członek Rady Naczelnej (1948), a później dyrekcji), Tow. Szkoły Ludowej (członek władz okręgowych) oraz innych organizacji społecznych. W październiku 1947 r. wstąpił do Stronnictwa Demokratycznego w Przemyślu, w którym pełnił różne funkcje, m.in. zastępcy przewodniczącego Komitetu Powiatowego SD. Od 1956 r. był członkiem Okręgowej Komisji Badania Zbrodni Hitlerowskich w Rzeszowie. W 1938 r. został członkiem Sekcji Historyczno-Społecznej i Gospodarczej Tow. Naukowego we Lwowie, od stycznia 1965 r. członkiem krakowskiego Oddziału Komisji Historycznej PAN.

Był autorem 39 publikacji naukowych, m. in.: *Zaprawy i dążenia gospodarcze szlachty czerwonoruskiej w XV i XVIII wieku* (Lwów 1927), *Dzieje przemyskich cechów rzemieślniczych w dawnej Polsce* (Przemyśl 1931). Wspólnie z żoną Emilią i W. Kaput wydał: *Lustracja województwa ruskiego 1661–1665*, cz. 1, *Ziemia przemyska i sanocka* (Wrocław 1970), cz. 2, *Ziemia lwowska* (1974), cz. 3, *Ziemia halicka i chełmska* (1976). Wśród wielu

artykułów z archiwistyki na uwagę zasługują m. in. *Postulaty badawcze w zakresie archiwistyki współczesnej i organizacji badań*, „Archeion” t. 38: 1962, *Kancelarie zarządów miejskich w zaborze austriackim w latach 1771–1918*, „Archeion” t. 38: 1962. Publikował też swe rozprawy w czasopismach: „Studia z Historii Społeczno-Gospodarczej” (1933), „Rocznik Dziejów Społeczno-Gospodarczych” (1953), „Rocznik Województwa Rzeszowskiego” (R. 3: 1969).

W połowie 1972 r. wyjechał z rodziną do Wrocławia. W grudniu 1977 r. przeniósł się do Krakowa i zamieszkał u zaprzyjaźnionej W. Kaput.

Posiadał odznaczenia państwowe, resortowe i regionalne: brązowy medal „Za długoletnią służbę” (1938), „Złoty Krzyż Zasługi” (1955), „Odznakę 1000-lecia Państwa Polskiego” (1961), „Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski” (1968), odznakę „Zasłużony działacz kultury” (1977), odznakę honorową „Za zasługi dla archiwistyki” (1978), odznakę „Zasłużony dla Województwa Przemyskiego” (1979). Za działalność naukową i społeczną, Walne Zebranie PTH w Katowicach nadało mu tytuł honorowego członka PTH (1979).

Z małżeństwa z Emilią Tułosiewicz (1927) miał córkę Annę Teresę Marię (1930).

Zm. w Krakowie 9 lipca 1982 r., został pochowany na Cmentarzu Rakowickim.

Źródła i literatura: Arch. Zakładu Naczelnej Dyrekcji Archiwów Państwowych w Warszawie – akta osobowe K. Arłamowskiego; AP w Przemyślu – akta osobowe K. Arłamowskiego; tamże, II Państwowe Liceum i Gimna-

zjum im. K. Morawskiego w Przemyślu, sygn. 17; tamże, Prywatne Seminarium Nauczycielskie Męskie, sygn. 16, tamże, PTH Oddział w Przemyślu, sygn. 1, 3, 7, 9, 24; tamże, TPN, sygn. 2, 3, 4, 5, 6, 15; tamże, Materiały K. Arłamowskiego (akta nieopracowane); tamże, Materiały SD Komitetu Powiatowego w Przemyślu (akta nieopracowane); Inglot S., *Rozwój historii społeczno-gospodarczej*, „Kwartalnik Historyczny” 1937, nr 1-2, „Dziennik Polski” z 14 VII 1982 [nekrolog]; Kaput W., *Kazimierz Arłamowski 1900-1982*, „Archeion” t. 79: 1989 [tam bibliogr.]; Konieczny Z., *Kazimierz Karol Arłamowski*, Przemyśl 1982 [tam bibliogr.]; Tenże, *Dzieje archiwum przemyskiego i jego zasobu*, Przemyśl 1989; Kubrak Z., *Służba społeczna historyków. Polskie Towarzystwo Historyczne Oddział w Przemyślu 1928–2003*, Przemyśl 2006; Łosowski J., *Kazimierz Arłamowski*, „Przemyskie Zapiski Historyczne” R. 3: 1985; *Arłamowski Kazimierz Karol*, w: *Słownik biograficzny archiwistów polskich*, t. 2, 1986–2001, Warszawa 2002, s. 24-27.